

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. Vtrum in Deo ſit amor charitatis circa ſeiſum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

aut contingentem tendentiam ad illa per affectum aut cognitionem: in quibus se habendi modis facile est intelligere quomodo actus amoris specialis de illis, ut talibus, non pendeat ab ipsorum, ut talium existentia. Potuerunt enim non esse tales: id est potuit Dei voluntas aut intelligentia non ita tendere: & tamen illi placet, quod ita tendat: placeatque amore simplicis complacentiæ ille tendendi modus qui est bonus, quamuis respiciat non esset, sed quasi possibilis tantum maneret: id est, quamuis Deus non tenderet ita in obiectum, in quod de facto potuit non ita tendere.

15. Soluitur ratio dubit. initio proposita.

Ad rationem dubitandi initio propositam Respondeo, ut in Deo sit amor specialis circa seipsum & bona sua intrinseca, non debere propterea intellectum diuinum proponere huiusmodi perfectiones ut præcisas ab existentia: sed satis est voluntatem non ab illis moueri formaliter ut existentibus, & propter conditionem præsentis, & possessionis actualis, parientibus delectatione: sed secundum rationem boni simpliciter, in quo sibi complaceat. Sufficit, inquam, ad distinctionem horum actuum, quod actus amoris diuini concipiatur inadæquate ut tendens circa obiectum illud essentialiter aut necessario existens & possessum, per simplicem affectum approbationis circa talem & tantam bonitatem; non considerando quod ulterius Deus summè delectatur de tali præsentia & possessione. Quo pacto actus diuinæ voluntatis æquivaleret duobus actibus creaturarum, qui possunt circa bonum, etiam præsens & possessum, exerceri: nempe simplicis amoris, & gaudij. Neque enim semper, aut quotiescunque cogitamus de bonis nostris præsentibus & possessis, concipimus illam suauitatem affectus, quam gaudium vocamus: licet amemus illa habere, velimusque retinere. Ut è contrario non semper sentimus dolorem aut tristitiam de malis nostris præsentibus, quotiescunque illa nobis displicent actu, cupimusque ut abessent. Confirmatur: Quia si per impossibile Deus posset odisse sua bona intrinseca, & de illis tristari: alia esset ratio quàm simplicis, quale nunc habet circa peccata, alia tristitiæ, id est, inquietudinis animi, & angoris circa idem obiectum. Ergo à contrario alia est ratio simplicis complacentiæ Dei circa seipsum & bona sua intrinseca, & alia gaudij ac fruitionis suauissimæ circa eadem bona.

16. Explicatur discrimen inter amorem & desiderium.

Ad confirmationem Respondeo, discrimen esse inter amorem simplicem, & desiderium. Nam desiderium supponit bonum, quod desideratur, esse verè absens, ut voluntas per affectum moueat se ad illud assequendum. At amor simplicis non supponit bonum, quod amatur, esse verè absens, aut esse verè & secundum se indifferens ad existendum, aut non existendum: sed tantum quod non concipiatur specialiter ex consideratione præsentis vel absentis, propter quam in illo seu inter appetitus quiescat, nec cum iucunditate fruatur, aut illud prosequatur. Et ad distinguendum per rationem amorem illum à gaudio & desiderio, sufficit quod non consideretur adæquate ut habens adiunctam suauitatem ortam ex consideratione possessionis boni; aut morum prosecutionis & infestationis, ortum ex consideratione absentis boni adipiscendi: sed tendat modo simpliciori in bonitatem obiecti secundum se & propter se. Deus autem, licet non sit à parte rei indifferens ut sit id quod est, & quoad totam entitatem suam sit ens absolute necessarium; non tamen necessario se habet ab æterno omni ratione vel modo intrinseco, quo nunc se habet per actus liberos & contingentes voluntatis & intellectus. Item quamuis actus diuinæ voluntatis circa seipsum, & bona sua intrinseca, sit suauissimus, & gaudium perfectissimum: potest tamen ille actus inadæquate concipi, & sub vna ratione inadæquate esse prior virtualiter altera, propter æquivalentiam & correspondentiam ad duos actus creaturarum, quorum vnus est prior altero: actus nempe purus amoris specialis, gaudio voluntatis de eiusdem boni possessione. Verumque est dicere, Deum gaudere de sua bonitate & de bonis se possessis, quia illa amat.

SECTIO III.

Utrum in Deo sit amor charitatis circa seipsum?

Nota primò, Amorem distinguere à Theologis & Philosophis in amorem concupiscentiæ, & amorem charitatis seu beneuolentiæ. Prior est, quo quis amat seipsum, & bona sua, ut sua. Posterior, quo quis amat alterum propter se, & bona illius propter ipsum, siue ob complacentiam in illius persona. Qui amor, si habet affectum similem sibi respondentem in persona amata, vocatur amicitia, id est, mutua beneuolentia. Sin minus, est amicitia tantum inchoata, quatenus deest ex alia parte affectus similis, & redamatio, quam connotat nomen amicitie.

17. Amor duplex, concupiscentiæ, & beneuolentiæ.

Nota secundò, non in questionem vocari nunc, utrum in Deo sit amor charitatis circa creaturas intellectuales. Id enim supra fact. 1. num. 5. probatum fuit. Et confirmatur, quia Deus sapius in Scripturis affirmat se diligere homines ex charitate, & sanctos passim vocat amicos suos. *In charitate perpetua dilexi te. Ierem. 11. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Rom. 5. v. 8. Deus autem qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos. Ephes. 2. v. 4. Abraham Dei amicus effectus est: Iudith. 8. Isa. 41. & Iac. 2. Nimis honorati sunt amici tui Deus. Psal. 138. Participes facti*

Deus amat homines amore beneuolentiæ.

TINO
US
part
MI

sunt amicitia Dei. Sap. 7. Itaque Deus amat creaturas intellectuales propter seipsas, & bona illarum propter ipsas. Inter bona verò quæ ipsas amat, quia ipsarum bona sunt, est Deus ipse tanquam summum ipsarum bonum, illisque summè necessarium, siue ut sint & operentur conuenienter, siue ut bene & beatè sint. Quare Deus per amorem charitatis erga creaturas intellectuales, se ipsum illis amat: sicut vice versa creaturæ intellectuales seipsas Deo amant, tanquam aliquod Dei bonum extrinsecum, id est, tanquam aliquid ad Deum pertinens, & amabile propter ipsum. Quando autem quipiam amatur alicui personæ, tanquam ipsius bonum; affectus ille prout tendit in personam, siue propriam ipsius amantis, qui sibi ipsi aliquod bonum amat; siue alienam, cui propter ipsam bonum aliquod expetit; affectus, inquam, ille respectu personæ dicitur alio sensu amor benevolentia: & respectu boni quod illi amatur, dicitur amor concupiscentia. Alio, inquam, sensu, quam illo precedenti, quo amor circa ipsas personas, & quatenus tendit in illas, distinguitur in amorem concupiscentia, quo amatur persona propria, ut talis: & benevolentia seu charitatis, quo amatur persona altera propter se, quæ si mutuum & reciprocum amorem reddit, amicitia ex utroque amore constituitur. Est autem amor reciprocus inter Deum, & iustos ac Beatos. Quare inter illos amicitia est. Nec obest quod ait Aristot. 8. Ethic. cap. 5. alijsque locis, amicitiam nisi inter æquales esse non posse. Hoc enim non intelligit de quacunque amicitia: siquidem in eodem lib. 8. Ethic. cap. 7. 11. & 14. & lib. 7. Eudemiorum cap. 5. & 11. agnoscit Aristoteles aliud genus amicitia, quam vocat *supereminentiam secundum excessum*: qualis est amicitia qua filium est ad parentes, & hominum ad Deos, ut ad bonum excellens, ut idem Philosophus ait lib. 8. Ethic. cap. 12. Adde quod Deus per gratiam euehit iustos amicos suos, ad consortium quoddam diuinitatis, ut ostendemus alibi disputando de Gratia, & de charitate, & affirmatur 2. Petri 1. versu 4.

Est amicitia inter Deum & iustos. Aristot.

Nota tertio, quæstionem in titulo sectionis propositam duplicem esse posse. Nimirum vel de natura diuina seipsam amante & sua: vel de personis diuinis inter se comparatis. An scilicet amor Patris erga filium & Spiritum sanctum, quo illis vult essentiam diuinam, & proprietatem quibus constant, & distinguuntur à se, atque etiam seipsam illis ipsidem vult, sit amor charitatis Dei Patris erga illas personas realiter à se distinctas? Idemque dico de amore filij, erga Patrem, & Spiritum sanctum: & de amore Spiritus sancti, erga Patrem & filium.

Non est proprie amor charitatis Dei erga seipsum & sua, ut talia.

De priori sensu quæstionis consentiunt Theologi, amorem quo diuinitas seipsam amat, & sua, propter seipsam, non esse amorem charitatis proprie & formaliter. Quia charitas est ad alterum, hoc est, id quod

amatur propter se amore charitatis, debet esse realiter distinctum ab amante. Et, ut rectè ait Gregor. hom. 17. in Euangel. initio: *Mipius quam iuter duos haberi charitatis non potest. Nam enim proprie ad semetipsum habere charitatem dicitur; sed dilectio in alterum tendit ut charitas esse possit.* Atqui diuinitas, id est, essentia diuina, non distinguitur realiter à seipsa. Ergo amor, quo se ipsam diligit propter se, non est proprie charitas, sed est amor excellentior charitate creata, quo Deus summè amat seipsam, propter suam bonitatem excellentissimam; amat, inquam, infinitè & æqualiter dignitati obiecti, atque secundum supremam rationem amabilitatis.

De secundo verò sensu controuersia est. Sunt enim qui putent amorem, quo personæ diuinæ se mutuo diligunt, non esse amorem charitatis & amicitia formaliter & proprie; propterea quòd iuxta doctrinam Aristotelis 8. Ethic. cap. 2. 3. & 11. & lib. 9. cap. 5. amicitia est ad alterum redamantem, hoc est, respondentem altero amore. Quæ de causa idem Philosophus, ait amorem unius ad alterum, esse tantum amicitiam inchoatam, quæ ut compleatur, requirit alium amorem reciprocum. Ergo amicitia ex mente Aristotelis (cuius definitio standum est, nec rationes nominum pro libito mutandæ) est ad alterum, natura saltem distinctum. Quia alioqui si alter habet eandem numero naturam, adeoque eandem voluntatem & eundem amorem, non responderet altero amore, id est, realiter distincto, quo priorem compleat, & perfectam amicitiam constituat. Dixi, amicitiam esse ad alterum, natura saltem distinctum: quia dummodò sit distinctio naturarum amantium, & consequenter amorum: sufficit hoc ad notionem amicitia traditam ab Aristotele, & ab omnibus receptam. Ideoque identitas personarum eius diuinam & humanam si uerus amor amicitia, Christusque Deum diligit verò & proprio ac perfecto amore charitatis. Ita Valentinus Herice disp. 14. de voluntate Dei, num. 18. post Suarez disp. 30. Metaph. sect. 16. num. 60.

Contrarium docent S. Thomas, in 1. dist. 2. q. 1. art. 4. §. Sed contra: Magister ibidem dist. 1. S. Bonavent. Ricard. Albert. Alesis, Aegid. Henric. Marfil. Gabriel. Maior & alij, quos refert & sequitur Didacus Ruus disp. 32. de voluntate Dei sect. 4. num. 14. & 15. quorum sententia magis mihi placet, quia sequitur seipsum & modum loquendi sanctorum Patrum, & totius Ecclesie, imò & ipsius Scripturæ diuinæ. Nam sancti Patres aiunt, Spiritum sanctum esse charitatem, qua Pater & filius se inuicem diligunt. Ita S. Hieronymus, in Psal. 17. aduersum 1. Spiritus sanctus, inquit, nec pater est, nec filius, sed dilectio quam habet filius in patre, & pater in filio. Unde Paulus dixit Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per

August.

Spiritus sanctum qui datus est nobis. Quibus vltimis verbis aperte significat se per dilectionem illam patris in filio, & filij in patre, intelligere amorem charitatis. S. Augustin. lib. 15. de Trinitate cap. 17. 18. 19. & tractat. 7. in epist. 1. Ioannis, idem affirmat, & deducit ex verbis illis eiusdem epistolæ cap. 4. v. 7. *Charitas ex Deo est.* Et versu 16. *Deus charitas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et lib. 6. de Trinit. cap. 5. de Spiritu sancto sic loquitur: *Sive sit vnitas amorum, sive sanctitas, sive charitas: sive ideo vnitas quia charitas: & ideo charitas quia sanctitas &c.* Et concilium Toletanum XI. in confessione fidei: *Simul, inquit de Spiritu sancto, ab vtriusque processione monstratur, quia charitas, sive sanctitas amorum agnoscutur.* Similia tradunt Prosper in lib. sententiarum Augustini, sententia 371. sumpta ex Aug. tract. 105. in Ioan. Fulgent. q. 4. ad Ferrandum Diaconum, Bernard. in lib. de amore Dei, cap. 7. & Ricard. de S. Victore lib. 3. de Trinit. cap. 2. vbi perspicue docet personas diuinas habere erga se inuicem amorem charitatis, sine cuius plenitudine non habent plenitudinem bonitatis; & plenitudo bonitatis non potest esse sine plenitudine charitatis. Ecclesia quoque in officijs publicis recepte Spiritum sanctum charitatem appellat. Vt in Hymno festi Pentecostes ad Vesperas, qui incipit, *Veni creator Spiritus: vbi inter alia dicitur esse, Fons vnus, ignis, charitas, & spiritalis vnctio.* Et in officio festi sanctissimæ Trinitatis tertium Nocturnum his verbis inchoatur: *Charitas pater est, gratia filius, communicatio Spiritus sanctus.* Ac denique Scriptura ipsa Deum appellat charitatem, verbis supra relatis ex 1. Ioann. 4. *Deus charitas est.* Deus autem est id maxime, quod ad seipsum est.

Tolet.

Trospect.

Fulgent.

Bernard.

Ricard.

21.

Confirmatur, quia non est de conceptu necessario & essentiali amoris amicitia, vt sit ad alterum redamantem amore realiter distincto. Nam si duo homines se mutuo diligerent vno & eodem amore, iuxta eorum sententiam qui putant amorem humanum distingui realiter adæquate à voluntate, & esse meram qualitatem ab illa productam in seipsa: quo supposito posset Deus concurrere cum vtraque voluntate ad efficiendum eundem numero amorem, ab vtraque ex se ipsa productum: si, inquam, duo homines se mutuo amarent vnico amore, essent æque amici, atque sunt quando distincto amore se diligunt.

22.

Quo sensu amicitia dicitur esse ad alterum redamantem?

Neque obest ratio ab aduersarijs allata in contrarium. Respondeo enim primò, Aristotelem locis citatis non asserere amicitiam esse ad alterum redamantem altero amore, id est, realiter distincto. Secundo, si hoc diceret, loqueretur de amicitia sibi nota, qualis est inter homines vel alias personas, quæ non minùs natura & voluntate & amore, quam hypostasi differunt, neque redamant nisi altero amore distincto. Non enim no-

uerat mysterium Trinitatis, in quo natura vnica & eadem realiter, atque simplicissima, est communis & identificata tribus personis realiter distinctis ab inuicem. In quo mysterio ad charitatem & amicitiam personarum diuinarum sufficit distinctio realis personarum, cum amore communi & essentiali, quo se inuicem diligunt. Ac sicut non obstante identitate naturæ in qua sunt æquales, & similes, & in qua communicant & consociantur, seu potius identificantur, dicitur esse inter illos æqualitas, similitudo, communicatio, consortium & societas; vt partim Ecclesia, partim Sancti Patres dixerunt aiunt, locis relatis à Didaco Parisiensi supra num. 17. & sequentibus: Ita pari iure potest dici esse inter illas amicitia & charitas, non obstante identitate amoris quo se mutuo diligunt: quia est aliunde distinctio realis, propter quam dicuntur amici, sicut propter eandem dicuntur æquales, similes, & consortes eiusdem naturæ, ac socij in diuinitate, vt loquitur S. Gregor. Nyssen. in lib. de Trinit. ad Eustathium, paulò ante medium: atque idem repetit paulò post mediam.

23.

In forma igitur Respondeo amorem charitatis esse ad alterum redamantem vel eodem amore (quod Aristoteles putauit esse impossibile) vel distincto. Qui tamen amor, siue idem numero, siue distinctus, non vocatur amicitia perfecta, consideratus tantum ex parte vnus: seu præcisè tantum considerando quòd vnus amet alterum. Ad conceptum enim perfectum amicitia requiritur, vt abbo se mutuo diligant propter se, siue distincto amore, vt fit in creaturis: siue eodem, vt in mysterio Trinitatis.

Obijcies primò, amicitiam requirere bonorum & consiliorum communicationem, ex Aristotele 8. Ethic. cap. 3. 4. & 5. Illaq; non potest esse, nisi amantium, quique habeat bona propria & distincta, quæ alteri communicet. At personæ diuinæ non habent consilia neque bona distincta. Et specificatim Spiritus sanctus nihil alijs communicat.

24.

Quomodo amicitia requiritur consiliorum communicationem?

Respondeo amicitiam requirere bonorum & consiliorum communicationem, vbi illa possibilis est, & necessaria, vel conueniens ad gignendum, vel fouendum amorem mutuum: & vbi non est aliquid maius & melius communicatione: nempe identitas consiliorum & bonorum. Secundò, personas singulas habere aliquid sibi proprium, & realiter distinctum ad alijs, quod quælibet vult alijs tanquam ipsarum bonum. Tertio, Spiritum sanctum communicare alijs personis per affectum suam proprietatem, atque etiam essentiam, quatenus vult & amat se illis, amantibus illas habere essentiam diuinam: quamuis nihil communicet per realem productionem: sicut pater communicat filio essentiam identificatam filiationi, seu termino formali productionis generatiuæ; & pater ac filius communicant Spiritui sancto essentiam identificatam proprietati spirationis passiuæ.

TINO
US
PART
MI

Obijcies secundò: Non potest esse iustitia inter personas diuinas, defectu sufficientis alteritatis seu distinctionis: ergo neque amicitia: quippe quæ non minùs est ad alterum, quàm iustitia.

257
Iustitia est magis ad alterum, quam charitas.

Respondeo negando consequentiam, cum ratione ibi subiuncta. Iustitia enim est magis ad alterum, quia non tendit ad unitatem amantium, vt facit charitas & amicitia. *Amicus enim esse dicitur alter Hercules, & alter ipse, vt ait Aristoteles lib. 7. Eudemiorum cap. 15. & lib. 9. Ethic. cap. 8. Anima vna, inquit, & amicorum vna sunt communia.* Quod autem facit imperfectè tantùm amicitia creata: hoc habet perfectissimè amicitia increata personarum diuinarum, quæ sunt vnica essentia, & voluntas, & amor, & consilium. Porro iustitia non potest esse nisi inter naturas intellectuales diuersas, propterea quòd requirit essentialiter ius in vno, & debitum in altero. Ius autem & debitum, seu obligatio iuri respondens, non est hypostasis, sed naturæ intellectualis quæ talis. Vt sic enim, & non aliter, est capax iuris & obligationis moralis ad aliquid agendum. Natura autem vna & eadem non potest quicquam sibi ipsi debere ex rigore iustitiæ, cui iuri annexa est potestas compellendi coram superiore, si non desit superior ad quem recurri possit.

SECTIO IV.

An Deus equaliter omnia diligit: & vnum in Deo sit desiderium & spes?

26.
Circum primum: doctrinam Thomæ q. 20. art. 3. & 4. & communis Theolorum est, Deum ex parte actus diligere omnia equaliter: quia equali seu potius vno & eodem actu omnia diligit. Ex parte verò obiectorum diligit inæqualiter: quia magis amat obiecta meliora & magis amabilia. Amat enim conuenienter vnumquodque, iuxta ipsius meritum vel dignitatem. Item quia magis amat ea quibus vult & confert maius bonum. Nam bene velle, & bene facere, est amare.

Deus non diligit equaliter omnia, sed magis vnum quàm aliud.

Circum quam doctrinam Nota primò, eam non ita esse accipiendam, quin ex parte ipsius quoque actus prout virtualiter aut ratione distinguitur in plures, id est, ex parte tendentiæ vitalis ipsius Dei ad obiecta, sit inæqualitas, quatenus Deus magis afficitur vel estimatiuè seu appreciatiuè, vel etiam intensiue virtualiter ad vnum, quàm ad aliud, magis vnum estimando quàm aliud; aut vnum habendo magis, charum & gratum quàm aliud: vel vni volendo & faciendo plus boni, quàm alteri: vt rectè notauit Dionys. Chartus, in 3. dist. 32. q. vnica in fine, vbi sic ait: *Potest dici maior dilectio Dei ad vnum quàm ad alium, ex parte ipsius dilectionis, non secundum id quod est (realiter*

scilicet & absolute spectatum) sed per relationem seu respectum ad eius amatum, secundum quod maius bonum vult vni quàm alteri. Ita quod hoc non est solum ex parte voliti, sed & volentis per respectum ad volitum. Nempe quòd maius bonum vni largitur quàm alteri, ex hoc est, quòd vult & fauet, ac communicare intendit, proposuit, & decreuit plus vni, quàm alteri. Et quidem aliter intelligi nequit, quomodo Deus diligit magis vnum quàm aliud, si obiecta tantum sint inter se inæqualia, & Deus non magis ad vnum afficitur, quàm ad aliud. Nam maior dilectio non est formaliter maior bonitas obiecti: sed est maior affectus voluntatis circa obiectum.

Nota secundò, Deum quidem amare magis appreciatiuè obiecta meliora: quia vnumquodque estimat iuxta ipsius meritum & dignitatem: Itemque magis diligere per affectum simplicis complacentiæ, id quod de se est magis bonum & amabile. Vnumquodque enim illi placet iuxta gradum suæ bonitatis. Quo pacto plus se amat infinite, tum estimatiuè, tum per affectum complacentiæ, quàm omnia bona creata: & excellentius amat magis ea quæ meliora sunt. Attamen amore efficaciter amat inæqualiter aliqua, quæ in seipsis equalia sunt: & aliquando minus præfert maiori. Exempli gratia, è duobus Angelis equalibus voluit efficaciter istum creare, non alium: è duobus hominibus equaliter indignis, voluit dare vni spatium poenitendi, non alteri: aut fortius vnum ad poenitentiam vocare, quàm alterum. Item Deus non semper, neque necessariò, physica vel morali necessitate, vult efficaciter id quod optimum est. Quod in plurimis est impossibile: nempe in ijs quorum multitudo possibilis progreditur in infinitum, & quolibet dato, datur aliud melius. In alijs non est necessarium. Deus enim liber est ad se communicandum ad extra prout vult: & nulli creaturæ absolute debitor fuit, vt teneatur illam producere ratione suæ maioris bonitatis, quæ si purè creata est, vt supponimus, respectu Dei nihil est, quantacunque sit in seipsa. Quare Deus potest liberè abstinere ab illius productione. Videri possunt quæ diximus disput. 13. sect. 5.

Neque propterea est in Deo vitiosa personarum acceptio, cum ex equalibus vnum alibi præfert quoad amorem efficacem, & collationem suorum beneficiorum. Quia nulli delictor est eius boni quod illi negat, aut in quò alterum ei præponit: sed cum sit omnium Dominus supremus & independens, dat esse creaturis, & sua beneficia, rebus creatis non debita, distribuere prout vult. Dico autem, *Non debita*: quia Deus non deest in illis quæ vel iure connaturali exiguntur à causis secundis, nisi cum interdum suam omnipotentiam per miracula manifestat: vel debentur creaturis intellectuales ex pacto liberè cum illis inito, per quod Deus se spontè debitorem illis constituit.

Circum secundum: Sunt qui existimant desicere